

RECREATIESCHAP

WESTFRIESLAND

Jaarstukken 2016

Inhoud

1. Jaarverslag	3
1.1 Algemeen	3
1.2 Programmaverantwoording	4
1.2.1 Programma 1 - Recreatieterreinen	4
1.2.2 Programma 2 - Recreatieve netwerken	5
1.2.3 Programma 3 - Algemeen beheer en beleid	5
1.2.4 Programma 4 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	7
1.3 Paragrafen	8
1.3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	8
1.3.2 Onderhoud kapitaalgoederen	10
1.3.3 Financiering	11
1.3.4 Bedrijfsvoering	12
1.3.5 Rechtmatigheid	12
2. Jaarrekening	13
2.1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting	13
Overzicht van baten en lasten	13
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	13
Onvoorzien	14
Overzicht incidentele baten en lasten	14
Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	15
Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	15
2.2 De balans	17
2.3 Toelichting op de balans per 31 december 2016	20
Bijlage	26
- Tabel bijdrage per deelnemer	

1. Jaarverslag

Voor u liggen de jaarstukken. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. In dit eerste hoofdstuk vindt u het jaarverslag met de programmaverantwoording en de paragrafen.

1.1 Algemeen

In het jaar 2016 is er een aantal belangrijke gebeurtenissen geweest. Gebeurtenissen met invloed op organisatorisch, financieel en beleidsmatig vlak. Verder heeft het Recreatieschap gewerkt aan zijn dagelijks takenpakket, dat voornamelijk is gericht op het beheer en onderhoud van de recreatieterreinen en voorzieningen als de fiets-, wandel- en vaarnetwerken.

Het Recreatieschap is op 22 februari 2016 gestart op zijn nieuwe locatie in het gemeentehuis van Stede Broec. Het oude kantoor op de Zesstedenweg is daarmee definitief verleden tijd. De verhuizing naar een ruimte in het gemeentehuis van Stede Broec was een logische stap. Het aantal medewerkers was dusdanig afgenomen dat een eigen kantoor niet meer nodig was. Maar hiermee is ook een stap gezet in het nog efficiënter samenwerken met de SED organisatie die de ondersteuning van de PIOFAH-taken (personeel, inkoop, organisatie, financiën, automatisering en huisvesting) levert.

Op 1 juli 2016 nam de directeur/secretaris van het Recreatieschap afscheid. Het algemeen bestuur heeft vervolgens besloten om de gekoppelde functie te splitsen in die van directeur en secretaris. De directeursfunctie is gekoppeld aan die van de beleidsmedewerker van het Recreatieschap. De functie van bestuurssecretaris wordt vervuld door de gemeentesecretaris van Stede Broec.

Op het beleidsniveau is er een belangrijk besluit genomen. Het Natuur- en Recreatieplan Westfriesland en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zijn vastgesteld. Het Natuur- en Recreatieplan is de visie en de koers voor de toekomst van het Recreatieschap. De besluitvorming heeft plaatsgevonden in de tweede helft van het jaar. Na de vaststelling zijn de eerste stappen gezet om tot uitvoering te komen. Er is onder andere gestart met de ontwikkeling van de Toeristische Overstappunten (TOP's) en een betere recreatieve koppeling tussen de Weelen en het Streekbos.

Op financieel vlak is er één onderwerp dat van grote invloed was. Dat was de vervroegde verkoop van de camping de Ursemmerplas. Om tal van redenen heeft de koper het Recreatieschap verzocht de verkoop naar voren te verschuiven. Het bestuur heeft ingestemd met dit verzoek en dit heeft er toe geleid dat de camping per 1 november 2016 is overgedragen en de koopsom door het Recreatieschap is ontvangen. De gevolgen van deze vervroegde verkoop zijn verwerkt in de najaarsrapportage 2016. In deze jaarrekening wordt de verdere toelichting op de gevolgen hiervan gegeven.

Overzicht beleidsdoelen

Het volgende schema bevat een overzicht van de beleidsdoelen uit de begroting 2016. Aangegeven is of deze doelen wel, niet of deels zijn behaald. Wanneer doelen deels of niet zijn behaald is een toelichting gegeven. Dat is ook gedaan wanneer dit ter verduidelijking van de taak is. De beleidsdoelen van het Recreatieschap staan in de programma's een tot en met drie in de begroting 2016.

Beoogde beleidsdoelen	Wel, deels of niet behaald	Toelichting
Programma 1 - Recreatieterreinen		
<i>Algemeen: Onderhoud en beheer van de openluchtrecreatieterreinen</i>		De locatie Ursemmerplas is hierin buiten beschouwing gelaten omdat deze per 2015 is verpacht en in november 2016 is verkocht.
Onderhoud en beheer aan stranden, speel- en ligweiden	Wel	
Onderhoud en beheer aan park- en speelmeubilair	Wel	
Onderhoud aan wegen, paden en openbare parkeerterreinen	Wel	
Onderhoud van (toilet)gebouwen	Wel	
Onderhoud en beheer aan bruggen en steigers, duikers en in- en uitlaatplaatsen	Wel	
Bagger en schouwwerkzaamheden in en langs sloten	Wel	
Beheer van zwemwaterlocaties op eigen terreinen en terreinen van derden	Wel	
Programma 2 - Recreatieve netwerken		
Het beheer en onderhoud van de bebording van het wandelnetwerk	Wel	
Het beheer en onderhoud van de bebording van het vaarroutenetwerk	Wel	
Het beheer en onderhoud van de bebording van het fietsroutenetwerk	Wel	
Uitbreiden en ontwikkelen van het wandelnetwerk	Niet	In 2016 zijn voorbereidende gesprekken geweest met een partij die deze werkzaamheden voor ons kan uitvoeren. In 2017 zal dit verder uitgewerkt worden.
Uitbreiden en ontwikkelen van het vaarroutenetwerk	Deels	In 2016 zijn de voorbereidingen getroffen om de bewegwijzering te vernieuwen. Door technische problemen (met de bewegwijzering) en personele capaciteit zal dit in 2017 hervat worden.
Uitbreiden en ontwikkelen van het fietsroutenetwerk	Wel	In 2016 is het fietsroutenetwerk geactualiseerd.
Secretariaat en uitvoering van taken voor de Beheerstichting Fietsroutenetwerk Noord-Kennemerland en Westfriesland	Wel	Zie bovenstaand punt.
Programma 3 - Algemeen beheer en beleid		
Opstellen beleid in de vorm van het Natuur- en Recreatieplan Westfriesland	Wel	
Opstellen en vaststellen Uitvoeringsprogramma	Wel	
Uitvoering Uitvoeringsprogramma (projecten 2016)	Deels	Een aantal projecten is vanwege gebrek aan capaciteit niet gerealiseerd. Mede ook omdat het Uitvoeringsprogramma pas in het derde kwartaal van 2016 is vastgesteld.

1.2 Programmaverantwoording

1.2.1 Programma 1 - Recreatieterreinen

Wat hebben we bereikt?

Het beheer en onderhoud van de terreinen is een corebusiness van het Recreatieschap. Het beheer van de ruim 300 hectare aan recreatiegebieden is primair gericht op de recreatie maar waar het kan doen wij dat zo natuurlijk mogelijk. In de praktijk komt dat neer om extensief/natuurlijk waar het kan, intensief waar het moet. Op deze manier beheert het Recreatieschap zijn terreinen zo efficiënt mogelijk om aantrekkelijke openbare openluchtrecreatieterreinen te hebben en te behouden voor de eigen inwoners, dagjesmensen en verblijfsrecreanten.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het Recreatieschap heeft ook in 2016 zijn ruim 300 hectare aan recreatieterrein beheerd. Het zijn terreinen die intensief gebruikt worden. Omdat de inrichting daar ook op is gericht, is het beheer intensief en veelomvattend. De terreinen bevatten kilometers wandel- en fietspaden, vele bruggen en steiger, parkmeubilair en waterlopen en open waterpartijen.

Daarnaast zijn een aantal facetten van het beheer onderhevig aan wet- en regelgeving. Zo worden zwemstranden in het seizoen dagelijks gekeurd en intensief beheerd om deze aan de regels van de Europese zwemwaterwetgeving te laten voldoen. Naast de zwemlocatie op onze eigen terreinen voert het Recreatieschap ook het zwemwaterbeheer voor de locaties van gemeenten. Boomveiligheid is ook een onderwerp dat steeds meer aandacht vraagt en inspanning vergt. Bezoekers moeten veilig kunnen recreëren, zonder kans op letsel door afvallende takken. Daar moet aantoonbaar aandacht voor zijn. Ook geldt wetgeving voor de speeltoestellen op de terreinen van het Recreatieschap.

Tot slot zijn er in 2016 ongeveer 40 evenementen en activiteiten geweest op de terreinen van het Recreatieschap. Het gaat om grote sportevenementen zoals de Delta Lloyd Regatta, een nieuwjaarsduik in het Streekbos, de Unicef-run, maar ook kofferbakmarkten en kleinere activiteiten zoals sportdagen van scholen. Het Recreatieschap levert zijn inspanningen om deze evenementen te laten plaatsvinden zonder dat dit schade oplevert aan en overlast op de terreinen.

1.2.2 Programma 2 - Recreatieve netwerken

Wat hebben we bereikt?

Het Recreatieschap beheert drie soorten recreatieve netwerken. Die voor het fietsen, varen en wandelen. Het basisbeheer is veelal uitbesteed aan daarin gespecialiseerde aannemers. Maatwerk en urgente zaken pakt het Recreatieschap zelf op. Door goed beheer biedt het Recreatieschap recreanten en toeristen een kwalitatief routenetwerk waar ontspannen, actief en veilig kan worden gewandeld, gevaren of gefietst.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het wandelnetwerk is in 2016 niet verder uitgebreid. Het beheer is daar gericht op het in stand houden van de bewegwijzering. Verdere uitbreiding van het netwerk is gepland voor 2017 en verder.

Het fietsroutenetwerk is in 2016 geactualiseerd. Deze actualisatie is uitgevoerd voor de regio Westfriesland en Noord-Kennemerland. De actualisatie is uitgevoerd door het Recreatieschap in opdracht van en voor kosten van de beheerstichting van het Fietsroutenetwerk in Westfriesland en Noord-Kennemerland. Het Recreatieschap voert het beheer van de stichting. Het beheer is gericht op instandhouding van de bewegwijzering.

Het vaarroutenetwerk in Westfriesland is in 2016 in kaart gebracht voor het vernieuwen van de bewegwijzering. Hierbij is fysiek en qua vormgeving afgestemd met de aangrenzende regio's. Hiermee is de aanzet gegeven voor een bovenregionaal provinciaal dekkend vaarroutenetwerk voor sloepen en de kleine recreatievaart.

In 2016 is het Recreatieschap ook gestart met de realisatie van Toeristische Overstappunten (TOP's). TOP's zijn startpunten voor de verschillende routenetwerken waar toeristen en recreanten informatie kunnen vinden over het gebied en de aanwezige recreatieve voorzieningen. Bij TOP's is altijd horeca in de buurt en er zijn openbare parkeervoorzieningen aanwezig. Enkele TOP's worden uitgerust met drinkwatertappunten. TOP's bieden ook de mogelijkheid om van het ene netwerk op het ander over te stappen

1.2.3 Programma 3 - Algemeen beheer en beleid

Wat hebben we bereikt?

Het algemeen bestuur heeft op 7 juli 2016 het Natuur- en Recreatieplan Westfriesland en het bijbehorende uitvoeringsprogramma vastgesteld. Het Natuur- en Recreatieplan is opgesteld in nauwe samenwerking met de regio. Het is daarmee een plan geworden dat niet alleen van het Recreatieschap is, maar van de gehele regio. Het draagt bij aan de realisatie van de ambities uit het Pact van Westfriesland. Bij het opstellen van het plan is deze koppeling dan ook nadrukkelijk gelegd. Met de vaststelling van het plan is de koers uitgezet naar de toekomst. De uitvoering is de volgende - en nog veel grotere - stap die moet worden gezet. Bij de uitvoering is ook een grote rol weggelegd voor de gemeenten en andere (beherende)partijen in de regio.

In 2016 is gestart met de uitvoering van de eerste plannen uit het uitvoeringsprogramma. Enkele projecten zijn ook al afgerond.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het uitvoeringsprogramma maakt onderscheid in een aantal categorieën projecten. Projecten in de categorie 'Algemeen' waar mee is gestart is de realisatie van TOP's, aangepast beheer ten behoeve van de biodiversiteit en er zijn in 2016 al zwemwaterlocaties in de gemeente Hoorn beheerd door het Recreatieschap. De opwaardering van de haven in Wijdenes is in 2016 grotendeels afgerond.

Bij de routes is in 2016 voor het wandelen de focus gelegd op het vergroten van de beleving van de routes. Een verhaal geeft een extra dimensie aan een route en de beleving ervan. In 2016 is gestart met het onderzoeken van de verschillende mogelijkheden. Bij de uitvoering zal aansluiting worden gezocht met DMO Holland Boven Amsterdam en projecten als de Westfriesse Omringdijk.

Het wandelnetwerk is in 2016 niet verder uitgebreid. Wel is het beheer dat het Recreatieschap uitvoert voor het netwerk sinds 2016 uitgebreid met het beheer van een beperkt aantal graspaden op dijken en kades die anders overwoekeren.

In 2016 is gewerkt aan de vaarroutes in en langs Westfriesland. Voor het netwerk in Westfriesland is gestart met de realisatie van nieuwe bewegwijzering. Maar ook op beleidsmatig vlak door deze een prominente rol te geven in de visie op waterrecreatie van de provincie. De routes langs Westfriesland betreffen de routes in het Beleidsvisie Recreatietoervaartnet (BRTN). Deze routes zijn geschikt voor de grotere sloepen en kajuitboten. Er is vooral inzet geweest voor de beoogde route Rustenburg-Verlaat. Door inzet van het Recreatieschap is deze route als BRTN ambitie opgenomen op de BRTN. Om een formele status te verkrijgen moeten aanvullende beheerafspraken worden gemaakt. Deze eerste stap maakt de weg naar subsidie mogelijk en bedt de route in in het vaarbeleid bij de instanties. In 2016 is een raming gemaakt voor het oplossen van de meest fundamentele knelpunten in de route en is een oproep gedaan naar vrijwilligers die de brug en sluis in de route willen bedienen. Wij hopen daar in 2017 een vervolg aan te geven door het brug- en sluisbeheer te verbeteren en stappen te zetten in het oplossen van de knelpunten.

Tot slot zijn in het uitvoeringsprogramma ook projecten opgenomen die betrekking hebben op de recreatieterreinen. Zo is gewerkt aan de verbetering van de recreatieve samenhang van het Streekbos en de Weelen. Deze werkzaamheden worden begin 2017 uitgevoerd. Twee terreinen zijn in 2016 opgewaardeerd. Namelijk de Leijen waar de toiletten zijn verbeterd, het strand is opgeknapt en de toegankelijkheid voor mindervaliden is verbeterd. Het andere terrein is de Haven in Wijdenes waar de kades zijn aangepast, parkeervoorziening is gerealiseerd en een boothelling is gemaakt. Voor de locaties Schellinkhout en de Vooroever is in 2016 ingezet op het officieel toestaan van het kitesurfen. Mede door de inzet van het Recreatieschap zijn deze locaties opgenomen in het Natura 2000 beheerplan. Als ook Rijkswaterstaat het kiten op die locaties in zijn beleid opneemt, is het kitesurfen op die locaties officieel geregeld.

Vanzelfsprekend voert het Recreatieschap ook zijn dagelijkse beleids- en projectmatige taken uit. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om gevraagde en ongevraagde advisering en belangenbehartiging ten behoeve van de recreatie in Westfriesland in de breedste zin van het woord.

1.2.4 Programma 4 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

U vindt hier geen toelichting over 'wat hebben we bereikt' en 'wat hebben we daarvoor gedaan'. Dit programma bevat enkel de ramingen en verantwoordingen voor het budget onvoorzien en de bijdragen van de deelnemende gemeenten.

Wat heeft het gekost?

Product	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Werkelijk 2016
<i>Lasten</i>			
Programma 1 - Recreatieterreinen	949.000	1.059.000	1.013.000
Programma 2 - Recreatieve netwerken	38.000	99.000	91.000
Programma 3 - Algemeen beheer en beleid	382.000	411.000	449.000
Programma 4 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	40.000	21.000	0
Totaal lasten	1.409.000	1.591.000	1.553.000
<i>Baten</i>			
Programma 1 - Recreatieterreinen	411.000	1.867.000	2.006.000
Programma 2 - Recreatieve netwerken	13.000	13.000	47.000
Programma 3 - Algemeen beheer en beleid	7.000	7.000	0
Programma 4 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.061.000	1.061.000	1.081.000
Totaal baten	1.492.000	2.947.000	3.134.000
Totaal saldo van baten en lasten	83.000	1.357.000	1.581.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	190.000	888.000	908.000
Onttrekking reserves	107.000	773.000	615.000
Totaal mutaties reserves	-83.000	-115.000	-293.000
Gerealiseerd resultaat	0	1.242.000	1.288.000
	(neutraal)	(voordelig)	(voordelig)

Toelichting afwijking begroting na wijziging 2016 en jaarrekening 2016 (gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten)

Opsomming van de voornaamste verschillen (> € 10.000)

Algemeen

- De kapitaallasten zijn lager omdat de de rentelasten lager zijn en de investering fietspad Amsterdam-Hoorn nog niet heeft plaatsgevonden. 30.000 V

Programma 1 - Recreatieterreinen

- Personeelslasten (zie ook programma 3). 49.000 V
- Incidenteel budget ontwikkeling natte natuur. Voorgesteld wordt dit budget via de resultaatbestemming beschikbaar te stellen in 2017. 34.000 V

- Uitvoeringskosten Natuur- en recreatieplan. Er was in 2016 incidenteel budget beschikbaar voor de realisatie van een recreatieve samenhang Streekbos-Weelen. Dit project is in 2016 nog niet in uitvoering gebracht. 46.000 V

- Kwijting kosten Ursemmerplas. 28.000 V

Programma 2 - Recreatieve netwerken

- Uitvoeringskosten Natuur- en recreatieplan. Diverse projecten zijn nog niet gerealiseerd in 2016. 20.000 V
- Subsidie Toeristische opstappunten. 13.000 V

Programma 3 - Algemeen beheer en beleid

- Personeelslasten (zie ook programma 1). -52.000 N
- Incidenteel budget ontwikkeling algemene folders en vaarfolders. 10.000 V

Programma 4 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

- Onvoorzien. 21.000 V
- Rente opbrengst eigen vermogen was niet geraamd. 20.000 V

Overige verschillen 5.000 V

Totaal verschil van saldo en baten 224.000 V

1.3 Paragrafen

Artikel 26 BBV schrijft voor dat in het jaarverslag dezelfde paragrafen opgenomen moeten worden als die in de begroting opgenomen zijn. Van belang zijn de volgende paragrafen:

- weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- financiering;
- bedrijfsvoering;
- onderhoud kapitaalgoederen

Wij hebben hieraan een (niet verplichte) paragraaf rechtmatigheid toegevoegd.

1.3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Een definitie van weerstandsvermogen is de mate waarin het Recreatieschap in staat is substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen moet de weerstandscapaciteit worden gezien in relatie tot mogelijke risico's.

De weerstandscapaciteit bestaat uit vrij aanwendbare middelen, onbenutte inkomsten-bronnen en bezuinigingsmogelijkheden. Tot de vrij aanwendbare middelen horen alle reserves met een vrij aanwendbaar karakter.

Hieronder een overzicht van de vrij aanwendbare middelen:

Overzicht vrij aanwendbare middelen		bedragen in euro's
		31-12-2016
Algemene bedrijfsreserve		31.000
Resultaat 2016		1.288.000
Reserve gelabelde en in uitvoering zijnde projecten		253.000
Totaal		1.572.000

Risicoanalyse Recreatieschap Westfriesland

Om de risico's binnen het Recreatieschap in beeld te brengen is er door de controller van de SED organisatie eind 2016 een bijeenkomst georganiseerd waarin het personeel is geïnformeerd over risicomanagement. De nadruk hierin ligt vooral in de bewustwording. Pas als er bewustwording is, kan ook op worden geanticipeerd op mogelijke risico's en gewerkt worden aan het voorkomen ervan. In 2017 wordt aan het algemeen bestuur een nota risicobeheersing voorgelegd ter vaststelling.

Het is zaak om de concrete risico's in beeld te brengen. De risico's zijn geïnventariseerd en uitgewerkt. Bij het uitwerken is gebruik gemaakt van een methode waarbij de kans op het voorkomen van het risico en de financiële gevolgen worden gekwantificeerd en leiden tot een 'risicocijfer'. Risico's met een cijfer boven de drempelwaarde van 15 worden opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de jaarstukken.

Door het Recreatieschap zijn de volgende risico's nader uitgewerkt:

1. Het uittreden van één van de gemeenten uit gemeenschappelijke regeling;
2. Langdurige afwezigheid van een werknemer door ziekte;
3. Het ontbreken van vastgestelde beheerplannen.

Geen van de genoemde risico's had een risicocijfer dat hoger was dan de drempelwaarde. Zodoende zijn in deze risicoparagraaf geen risico's opgenomen met het nemen van maatregelen als doel. Jaarlijks zal de risicoanalyse geëvalueerd, herzien en al dan nodig aangepast worden. Tot de overdracht van de verkoop van de camping de Ursemmerplas, leverde die verkoop het hoogst ingeschatte risico. Het risico daar was dat ondanks een bankgarantie, de kopende partij zich zou kunnen terugtrekken. Op dat moment had het Recreatieschap een camping die twee jaar door een andere partij was gerund, terug in beheer moeten nemen en opnieuw in de markt moeten zetten. Dit zou nadelige financiële en organisatorische gevolgen hebben.

Financiële kengetallen

Vanaf het jaarverslag 2015 is het verplicht om in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing te rapporteren over financiële kengetallen. Dit wordt middels de onderstaande tabel gedaan.

Jaarverslag	Verloop van de kengetallen			
	Kengetallen	Werkelijk 2015	Begroting 2016	Werkelijk 2016
1. a. netto schuldquote		170%	-	-39%
b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		148%	-	-50%
2. solvabiliteitsrisico		30%	-	49%
3. structurele exploitatieruimte		-3%	-	3%
4. grondexploitatie		nvt	nvt	nvt
5. belastingcapaciteit		nvt	nvt	nvt

Toelichting kengetallen

1. a. De netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen) weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenschappelijke regeling ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Als kritische grens wordt 100% aangehouden (bron: VNG). De gemeenschappelijke regeling zit hier in tegenstelling tot 2015 ver onder. Dit wordt veroorzaakt doordat de gemeenschappelijke regeling camping Ursemmerplas heeft verkocht. Hierdoor was er sprake van een aanzienlijk verlaging van de materiële vaste activa, en een toename van het eigen vermogen. Een verhouding die er in 2015 juist voor zorgde dat dit percentage ruim boven de 100% uitkwam.
b. Zie bovenstaande.
2. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeenschappelijke regeling in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeenschappelijke regeling bestaat uit de reserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De gemiddelde solvabiliteit voor alle gemeenten is circa 40% (bron: CBS). Door de verkoop van camping Ursemmerplas is dit percentage ten opzichte van 2015 gestegen.
3. Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeenschappelijke regeling heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. De gemeenschappelijke regeling heeft structureel lagere lasten dan baten in 2016. Hierdoor is het percentage positief.
4. Niet van toepassing.
5. Niet van toepassing.

1.3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de realisatie van de uitvoering van het beleid ten aanzien van het onderhoud van kapitaalgoederen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. Voor de dekking van de kosten voor groot onderhoud aan de kapitaalgoederen is een reserve Kapitaalgoederen gevormd. Jaarlijks wordt een bedrag gestort in dereserve ter dekking van de geraamde kosten voor groot onderhoud aan wegen, riolering, waterwegen, bruggen en groen.

Jaarlijks heeft het Recreatieschap te kampen met vandalisme. Veelal beperkt zich dat tot kleine zaken, maar het gebeurt ook dat complete brugleuningen, picknickbanken of speeltoestellen worden gesloopt. Ook ontstaat er soms schade door inbraak(pogingen). Dit leidt tot hogere onverwachte kosten. Ook in 2016 is dat het geval geweest. De herstelkosten zijn in 2016 gedekt uit bestaande budgetten.

Ontwikkeling reserves Kapitaalgoederen				
Omschrijving	2016	2017	2018	2019
<i>Stand per 1 januari</i>				
Reserve Kapitaalgoederen	132.000	210.000	193.000	158.000
Vermeerderingen:				
- Storting	180.000	100.000	100.000	100.000
- Bespaarde rente	5.000	0	0	0
Verminderingen	107.000	117.000	135.000	134.000
Stand per 31 december	210.000	193.000	158.000	124.000
Totaal				

1.3.3 Financiering

Het recreatieschap hanteert het treasurybeleid van de gemeente Stede Broec.

Door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het Ministerie van Financiën is aan de Gemeenschappelijke regeling recreatieschap Westfriesland per brief van 30 december 2013 medegedeeld dat zij zijn vrij gesteld van schatkistbankieren. Op verzoek van het Recreatieschap Westfriesland is dit herzien. Op 18 november 2016 hebben wij daartoe van het Agentschap van de Generale Thesaurie van het Ministerie van Financiën de Rekening Courant overeenkomst ontvangen. De regeling is pas ingegaan na de feitelijke totstandkoming van de werkrekening bij de Bank Nederlandse Gemeente in januari 2017.

Kasgeldlimiet

De begrenzing van de renterisico's op de kortlopende middelen (< 1 jaar) vindt plaats door het vaststellen van een kasgeldlimiet. Deze limiet is door de minister van financiën vastgesteld op 8,2% van het begrotingstotaal. Voor 2016 was de begrote kasgeldlimiet € 116.000 (8,2% van € 1.409.000). De gemiddelde netto-vlottende schuld dient hieronder te blijven. In 2016 is de limiet niet overschreden.

Renterisiconorm

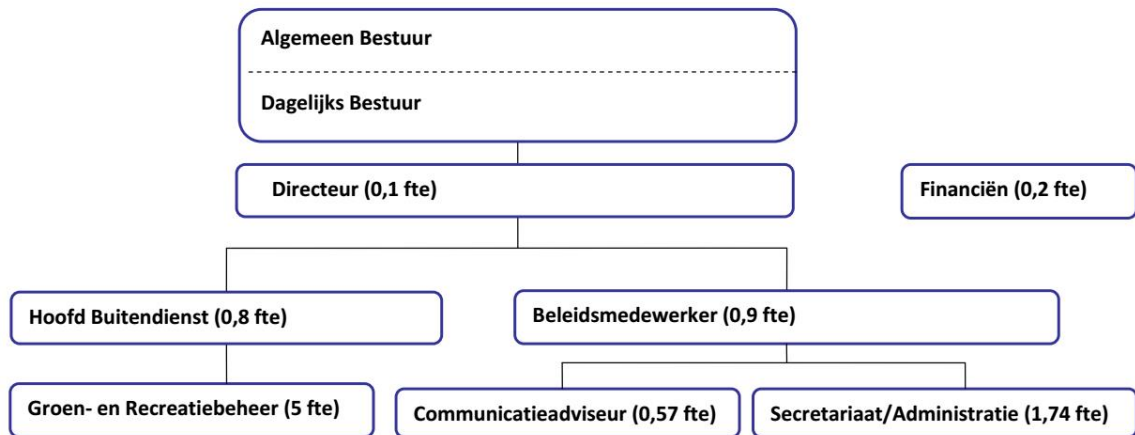
De begrenzing van de renterisico's op de gemeentelijke langlopende middelen (> 1 jaar) vindt plaats door het vaststellen van een renterisiconorm. Deze norm is door de Minister van financiën vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Doelstelling van de renterisiconorm is, dat de leningenportfeuille zo moet worden gespreid, dat de renterisico's, die gelopen gelopen worden, gelijkmatig over de jaren worden gespreid. In 2016 is de norm niet overschreden.

1.3.4 Bedrijfsvoering

Personeelsformatie en organisatieopbouw

Organogram 2016

Het organogram geeft een beeld van de personeelsformatie en organisatieopbouw. Hierin zijn onderstaande mutaties verwerkt. In 2016 is er verloop geweest in de personeelsformatie en organisatieopbouw bij het Recreatieschap.

Op de afdeling Groen- en Recreatiebeheer is een medewerker per 1 december met pensioen gegaan. Op zijn vertrek was al geanticipeerd door het aantrekken van een nieuwe medewerker in 2016.

Op 1 juli 2016 nam de directeur/secretaris van het Recreatieschap (8 uur per week / 0,2 fte) afscheid. Het algemeen bestuur heeft besloten om de functie te splitsen in die van directeur (4 uur / 0,1 fte) en secretaris (4 uur / 0,1 fte). De directeursfunctie is gekoppeld aan die van de beleidsmedewerker van het Recreatieschap. De functie van bestuurssecretaris wordt vervuld door de gemeentesecretaris van Stede Broec. De ontstane financiële ruimte kan deels worden ingezet voor personele inhuur ten behoeve van beleid en projecten.

Facilitaire organisatie

Vanaf 1 januari 2015 verzorgt de SED-organisatie de facilitaire ondersteuning. Onder de facilitaire ondersteuning vallen alle zogenaamde PIOFAH-taken (personeel, inkoop, organisatie, financiën, automatisering en huisvesting).

In januari 2017 zijn de afspraken over facilitaire ondersteuning door SED aan het Recreatieschap opnieuw vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst. Daarmee zijn de afspraken concreet gemaakt en gespecificeerd. De dienstverleningsovereenkomst treedt in werking met terugwerkende kracht per 1 januari 2016. De dienstverleningsovereenkomst bevat een producten- en dienstencatalogus waarin de te leveren diensten en producten zijn vastgelegd.

1.3.5 Rechtmatigheid

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Er is sprake van een kostenoverschrijding op programma 3. De begroting is echter vastgesteld op basis van totale lasten en baten. Er is dus geen sprake van een financiële onrechtmatigheid op de programma's.

De toevoegingen aan de reserves zijn hoger dan de gewijzigde begroting. Aan deze mutaties op de reserves ligt een bestuursbesluit ten grondslag. Hier is dan ook geen sprake van een onrechtmatigheid.

2. Jaarrekening

Dit tweede hoofdstuk bevat de jaarrekening met het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en een toelichting op deze cijfers. Ook bevat dit hoofdstuk de balans en de toelichting daarop.

2.1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

Overzicht van baten en lasten

In dit onderdeel treft u een financiële verantwoording aan, waarbij is opgenomen:

- de geraamde lasten en de werkelijke lasten per programma;
  - de geraamde baten en de werkelijke baten per programma;
  - de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
  - het gerealiseerde resultaat;
- een analyse van de verschillen tussen geraamde cijfers en werkelijke cijfers is opgenomen in het jaarverslag (zie bladzijde 8).

	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Werkelijk 2016
Product			
<i>Lasten</i>			
Programma 1 - Recreatieterreinen	949.000	1.059.000	1.013.000
Programma 2 - Recreatieve netwerken	38.000	99.000	91.000
Programma 3 - Algemeen beheer en beleid	382.000	411.000	449.000
Programma 4 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	40.000	21.000	0
Totaal lasten	1.409.000	1.591.000	1.553.000
<i>Baten</i>			
Programma 1 - Recreatieterreinen	411.000	1.867.000	2.006.000
Programma 2 - Recreatieve netwerken	13.000	13.000	47.000
Programma 3 - Algemeen beheer en beleid	7.000	7.000	0
Programma 4 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.061.000	1.061.000	1.081.000
Totaal baten	1.492.000	2.947.000	3.134.000
Totaal saldo van baten en lasten	83.000	1.357.000	1.581.000
Mutatie reserves			
Toevoeging reserves	190.000	888.000	908.000
Onttrekking reserves	107.000	773.000	615.000
Totaal mutaties reserves	-83.000	-115.000	-293.000
Gerealiseerd resultaat	0	1.242.000	1.288.000
	(neutraal)	(voordelig)	(voordelig)

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken. Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen.

Onvoorzien

In onderstaand overzicht wordt inzicht gegeven in het gebruik van het geraamde bedrag voor onvoorzien. In de primitieve begroting 2016 is een bedrag opgenomen van € 40.000.

Verloop post onvoorzien		
datum vergadering	Omschrijving	bedrag
Algemeen Bestuur		
17-12-2015	Saldo Onvoorzien 1 januari 2016	40.000
	1e wijziging begroting 2016 (EJR2015)	13.000
22-9-2016	<i>Mutaties 2016</i>	
	Onderzoek gebruik Recreatieterreinen	-4.000
15-12-2016	Incidentele dekking uitvoering Natuur- en recreatieplan	-8.000
15-12-2016	Incidentele dekking controleposten	-20.000
	Saldo Onvoorzien 31 december 2016	21.000

Overzicht incidentele baten en lasten

In 2016 zijn er incidentele lasten en baten geweest. Deze worden in onderstaand overzicht weergegeven.

Incidentele budgetten		Bedragen in euro's	
Programma	Omschrijving	Begroting na wijziging	Werkelijk
<u>Incidentele lasten</u>			
Kostenplaats	Actualisatie Landschapsplan	23.000	22.000
Kostenplaats	Rondgang gemeenteraden	5.000	4.000
Kostenplaats	Ontwikkeling algemene vaarfolder	10.000	0
Kostenplaats	Aanschaf rotorkopeg (onkruidfrees)	4.000	4.000
Programma 1	Afboeken boekwaarde keuken Paviljoen Streekbos	50.000	50.000
Programma 1	Onderzoek gebruik recreatieterreinen	4.000	4.000
Programma 1	Werkzaamheden haven Wijdenes	0	20.000

Programma 1	Ontwikkeling natte natuur	34.000	0
Programma 1	NRP: Recreatieterreinen	46.000	0
Programma 1	Kosten Kapitaalgoederen	110.000	107.000
Programma 1 en 2	Kwijting kosten Ursemhof	0	-28.000
Programma 2	Vaarroute Rustenburg-Verlaat	15.000	8.000
Programma 2	Doorbetaling subsidie Fietsroutenetwerk	0.000	23.000
Programma 2	Ontwikkeling vaarrouthenetwerk	5.000	5.000
Programma 2	NRP: Recreatieterreinen	39.000	21.000
<i>Mutaties reserves</i>			
Programma 1 en 2	Storting reserve uitvoering Natuur- en recreatieplan	787.000	788.000
Programma 1	Storting reserve Kapitaalgoederen	100.000	100.000
<u>Incidentele baten</u>			
Kostenplaats	Inruil bedrijfsauto 93-BN-BL	0	1.000
Programma 1	Boekwinst verkoop camping Ursemmerplas	1.667.000	1.666.000
Programma 1	Bijdrage in kosten werkzaamheden haven Wijdenes	0	20.000
Programma 2	Subsidie Fietsroutenetwerk	0	23.000
Programma 2	NRP: subsidie Toeristische Opstappunten	0	13.000
<i>Mutaties reserves</i>			
Programma 1	Vrijval reserve kapitaallasten activa camping	492.000	492.000
Programma 1 en 2	Onttrekking reserve Natuur- en recreatieplan	84.000	8.000
Programma 1 en 2	Onttrekking reserve Kapitaalgoederen	110.000	107.000
Programma 2	Onttrekking reserve Gelabelde en in uitvoering zijnde projecten	15.000	8.000
Diversen	Onttrekking reserve Transitorische budgetten	77.000	0

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele toevoegingen

Er zijn geen structurele toevoegingen aan de reserves.

Structurele onttrekkingen

Onderstaande onttrekking is ter dekking van de kapitaallasten van het paviljoen Streekbos.

Onttrekking aan de reserves	Raming begrotingsjaar na wijziging	Waarvan structureel	Realisatie begrotingsjaar	Waarvan structureel
Reserve kap.lasten Paviljoen Streekbos	1.000	1.000	1.000	1.000
Totaal	1.000	1.000	1.000	1.000

Informatie Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi) publieke sector (WNT) heeft de gemeenschappelijke regeling zich gehouden aan de beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Bezoldigingscomponent	R.M.. Reus *)	K.G.J. Schoenaker	Leden algemeen bestuur **)
Bezoldiging	€ 10.791	€ 4.401	
Functie	directeur	directeur	
Duur dienstverband in het boekjaar	Externe inhuur voor de periode van 1-1-2016 t/m 30-6-2016	Externe inhuur voor de periode van 1-7-2016 t/m 31-12-2016	
Omvang dienstverband	0,22 fte	0,11 fte	
De in het boekjaar verrichte uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband			
Het jaar waarin het dienstverband is geëindigd	2016		
Verplichte motivering ingeval van overschrijding van de WNT			
Norm	19.834	16.000	

*) Aan dhr. R.M. Reus wordt geen bezoldiging verstrekt. Dit is een onderdeel van de vergoeding voor dienstverlening vanuit de SED-organisatie. De omvang van het dienstverband is daarbij bepaald op basis van (niet geformaliseerd) 8 uur per week (op basis van een fulltime dienstverband van 36 uur per week).

**) Leden Algemeen bestuur:

- N.C.P. Slagter (tevens voorzitter dagelijks bestuur)
- V. Reus
- B.A. Tap (tevens lid dagelijks bestuur)
- H.P.F. Nederpelt
- G.J.A.M. Nijpels
- R. De Jong (tot 21 september 2016)
- G. Wijnne (vanaf 6 december 2016)
- C.M. van de Pol (tevens lid dagelijks bestuur)

De AB/DB-leden zijn onbezoldigd.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

In 2016 is geen sprake van een Vpb last voor het Recreatieschap Westfriesland.

2.2 De balans

Balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)	31-12-2016	31-12-2015
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	1.258	3.567
Investerings met een economisch nut	1.237	3.542
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	21	25
Financiële vaste activa	346	350
Leningen aan:		
openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	346	350
Totaal vaste activa	1.604	3.917
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	69	275
Vorderingen op openbare lichamen	65	103
Overige vorderingen	4	172
Liquide middelen	4154	1
Kassaldi	1	1
Banksaldi	4.153	0
Overlopende activa.	8	20
overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	8	20
Totaal vlottende activa	4.231	296
Totaal generaal	5.835	4.213

(bedragen x € 1.000)	31-12-2016		31-12-2015	
PASSIVA				
Vaste passiva				
Eigen vermogen		2.835		1.254
Algemene reserve	31		30	
Bestemmingsreserves	1.516		976	
Gerealiseerde resultaat	1.288		248	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		2.588		2.688
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	2.588		2.688	
Totaal vaste passiva		5.423		3.942
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		321		196
Banksaldi	0		22	
Overige schulden	321		174	
Overlopende passiva		91		75
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	24		64	
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren				
- overige Nederlandse overheidslichamen	59		0	
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	8		11	
Totaal vlottende passiva		412		271
Totaal generaal		5.835		4.213
Gewaarborgde geldleningen		0		0
Garantstellingen		0		0

Vaste activa

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Afschrijvingstermijnen	
Investerings met economisch nut	Afschrijvingstermijnen
Automatiseringsproducten	3 t/m 5 jaar
Inventaris	10 jaar
Speeltoestellen	10 jaar
Schuren en steigers	10 t/m 15 jaar
Renovatie gebouwen	20 jaar
Nieuwbouw gebouwen	40 jaar
Technische installaties in gebouwen	15 jaar

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken. De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Afschrijvingstermijnen	
Investerings met maatschappelijk nut	Afschrijvingstermijnen
Straatwerk en beschoeiing	10 jaar

Financiële vaste activa

Leningen aan openbare lichamen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Voorraden

De handelsgoederen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

2.3 Toelichting op de balans per 31 december 2016

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

Materiële vaste activa	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Investerings met een economisch nut	1.237.000	3.542.000
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	21.000	25.000
Totaal	1.258.000	3.567.000

Investerings met economisch nut

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Materiële vaste activa met economisch nut	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Gronden en terreinen	272.000	1.504.000
Bedrijfsgebouwen	788.000	1.612.000
Vervoermiddelen	85.000	101.000
Machines, apparaten en installaties	52.000	110.000
Overige materiële vaste activa	40.000	215.000
Totaal	1.237.000	3.542.000

Het volgende overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut weer. Bij de reserves is aangegeven welke reserves beschikbaar zijn er dekking van de kapitaalslasten.

Investerings met een economisch nut	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	1.504.000		1.230.000	2.000			272.000
Bedrijfsgebouwen	1.612.000		801.000	23.000			788.000
Vervoermiddelen	101.000	13.000	13.000	16.000			85.000
Machines, apparaten en installaties	110.000		49.000	9.000			52.000
Overige materiële vaste activa	215.000		165.000	10.000			40.000
Totaal	3.542.000	13.000	2.258.000	60.000	0	0	1.237.000

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

Investerings 2016	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2016
Auto	16.000	13.000
Bladblaasmachine	5.600	*2.700
Totaal	21.600	15.700

*Het werkelijk besteed bedrag van de bladblazer wordt hier wel genoemd, maar het bedrag is < € 5.000 en wordt niet geactiveerd. Het bedrag vindt men daarom niet terug in de activa.

Investerings met maatschappelijk nut

In 2016 hebben er geen investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut plaatsgevonden. De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investerings met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen	25.000			4.000			21.000
Totaal	25.000	0	0	4.000	0	0	21.000

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2015	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2016
Leningen aan:							
Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	350.000			4.000			346.000
Totaal	350.000	0	0	4.000	0	0	346.000

VLOTTENDE ACTIVA

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Boekwaarde 31-12-2016	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2016	Balanswaarde 31-12-2015
Vorderingen op openbare lichamen	65.000	0	65.000	103.000
Overige vorderingen	7.000	3.000	4.000	172.000
Totaal	72.000	3.000	69.000	275.000

Van de vorderbaarheid van de vordering is ultimo 2016 beoordeeld. Van de overige vordering is ultimo 2016 € 3.000 als onvoorzien aangemerkt.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Kassaldi	1.000	1.000
Banksaldi	4.153.000	0
Totaal	4.154.000	1.000

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

Overlopende activa	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van de volgende begrotingsjaren komen	8.000	20.000
Totaal	8.000	20.000

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Eigen vermogen	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Algemene reserve	31.000	30.000
Bestemmingsreserves	1.516.000	1.224.000
Totaal	1.547.000	1.254.000

Het verloop van de reserves in 2016 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Ontwikkeling reserves 2016						
Omschrijving	Boek- waarde 1- 1-2016	Toe- voeging	Onttrek- king	Bestem- mingresulta at 2015	Verminder- ing ter dekking van af- schrijvingen	Boek- waarde 31-12-2016
Algemene reserve	30.000	1.000	0	0	0	31.000
<i>Bestemmingsreserves:</i>						
Reserve Transitorische budgetten	77.000	0	0	0	0	77.000
Reserve Kapitaalgoederen	132.000	105.000	107.000	80.000	0	210.000
Reserve gelabelde en in uitvoering zijnde projecten	252.000	9.000	8.000	0	0	253.000
Reserve uitvoering Natuur- en recreatieplan	0	794.000	8.000	168.000	0	954.000
<i>Reserves ter dekking van kapitaallasten</i>						
BR dekking kaplasten paviljoen Streekbos	23.000	0	0	0	1.000	22.000
BR dekking kapitaallasten activa camping	492.000	0	492.000	0	0	0
Totaal	1.006.000	909.000	615.000	248.000	1.000	1.547.000

Toelichting aard van de reserves

- Algemene reserve: dit is een vrije reserve welke wordt gevormd door batige jaarresultaten en kan aangewend worden bij (incidentele) financiële tegenvallers in de bedrijfsvoering.
- Reserve Transitorische budgetten: budgetten voor niet (geheel) uitgevoerde werken worden in deze reserve gestort zodat ze kunnen worden overgeheveld naar het volgende dienstjaar.
- Reserve Kapitaalgoederen: dit is een egaliseringsreserve ter dekking van de kosten voor onderhoud aan/vervanging van wegen, riolering, waterwegen, bruggen en groen.
- Reserve Gelabelde en in uitvoering zijnde projecten: deze reserve is bedoeld voor dekking van goedgekeurde projecten welke nog niet zijn gestart of nog niet afgerond.
- Reserve uitvoering Natuur- en recreatieplan: deze reserve is bedoeld voor dekking van de incidentele kosten voor de uitvoering van het Natuur- en recreatieplan.
- Reserve ter dekking kapitaallasten paviljoen Streekbos: dit is een reserve ter dekking van een gedeeltelijke kapitaallasten van het paviljoen in het Streekbos.
- Reserve ter dekking kapitaallasten activa camping: dit is een reserve ter dekking van de kapitaallasten van de activa van de camping Ursemmerplas.

Toevoegingen

De reserves zijn toegenomen door de volgende toevoegingen:

- Algemene reserve: Toerekening rente van € 1.000.
- Reserve Kapitaalgoederen: Bij de vaststelling van de Jaarstukken 2015 is besloten van het resultaat € 80.000 toe te voegen aan de reserve kapitaalgoederen. Daarnaast is conform de begroting 2016 €100.000 toegevoegd. De toerekening van de rente bedraagt € 5.000. De totale toevoeging bedraagt €185.000.
- Reserve gelabelde en in uitvoering zijnde projecten: Toerekening rente van € 9.000.
- Reserve uitvoering Natuur- en recreatieplan: Bij de primitieve begroting 2016 is besloten € 100.000 toe te voegen aan de reserve. Conform besluitvorming is bij de vaststelling van de Jaarstukken 2015 besloten van het resultaat € 168.000 toe te voegen aan de reserve uitvoering Natuur- en recreatieplan. Toerekening rente € 6.000. Bij de Eindejaarsrapportage 2016 zijn de financiële consequenties van het vastgestelde Uitvoeringsplan Natuur- en recreatie verwerkt. Dit resulteerde in een toevoeging van € 638.000. Daarnaast is besloten ten behoeve van de horeca aan de Vooroever € 50.000 toe te voegen. De totale toevoeging bedraagt € 962.000.

Onttrekkingen

De reserves zijn door de volgende onttrekkingen afgenomen:

- Reserve Kapitaalgoederen: De kosten voor onderhoud aan kapitaalgoederen bedragen € 107.000. Hieraan ligt een onderhoudsplan ten grondslag.
- Reserve Gelabelde en in uitvoering zijnde projecten: Er is een bedrag van € 8.000 onttrokken voor de kosten van de vaarroute Rustenburg-Verlaat.
- Reserve uitvoering Natuur- en recreatieplan: Er is € 8.000 onttrokken voor de kosten uitvoering Natuur- en recreatieplan.
- Reserve ter dekking van kapitaallasten paviljoen Streekbos: Er is € 1.000 onttrokken ter dekking van de afschrijvingslasten.
- Reserve ter dekking kapitaallasten activa camping: De camping Ursemmerplas is in 2016 verkocht. Er heeft een desinvestering plaatsgevonden en de totale reserve is vrij gevallen.

Bestemming gerealiseerd jaarresultaat 2015

Van het positieve jaarresultaat 2015 is € 80.000 aan de reserve Kapitaalgoederen toegevoegd en € 168.000 aan de reserve uitvoering Natuur- en recreatieplan.

Opheffen reserves

Door de verkoop van Ursemmerplas kunnen alle reserves die daarmee te maken hebben opgeheven worden. Daarnaast kan de reserve WRWBG en de reserve transitorische budgetten ook opgeheven worden.

Vaste schulden

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
<i>Onderhandse leningen:</i>		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	2.588.000	2.688.000
Totaal	2.588.000	2.688.000

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2016:

Leningen met een looptijd langer dan één jaar	Saldo 31-12-2015	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2016
Onderhandse leningen	2.688.000	0	100.000	2.588.000
Totaal	2.688.000	0	100.000	2.588.000

De totale rentelast voor het jaar 2016 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedraagt € 61.514.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Vlottende passiva	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	321.000	196.000
Overlopende passiva	91.000	75.000
Totaal	412.000	271.000

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Banksaldi	0	22.000
Overige schulden	321.000	174.000
Totaal	321.000	196.000

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva	Boekwaarde per 31-12-2016	Boekwaarde per 31-12-2015
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	24.000	64.000
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren - overige Nederlandse overheidslichamen	59.000	0
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	8.000	11.000
Totaal	91.000	75.000

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de overlopende passiva over het jaar 2016:

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	Boekwaarde per 31-12- 2016	Vrijval	Toevoegingen	Boekwaarde per 31-12- 2015
Subsidie Prov NH kwaliteitsverbetering fietsroutenetwerken	0	23.000	23.000	0
Subsidie Prov NH Toeristische overstapplaatsen (TOPS)	59.000	14.000	73.000	0
Totaal	59.000	37.000	96.000	0

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

- De rekening-courant van het Recreatieschap Westfriesland is in 2016 een nevenrekening van de hoofdrekening van de gemeente Stede Broec. De rekening-courantlimiet van de hoofdrekening bedraagt € 5,8 miljoen.
- De medewerkers hebben op 31 december 2016 een verlofsaldo van 252,25 uur.

Bijlage

Bijdrage 2016 per deelnemer (realisatie)

Deelnemers	Aantal inwoners 1-1-2015	Bijdrage per inwoner € 5,09
Gemeente Enkhuizen	18.347	€ 93.386
Gemeente Drechterland	19.296	€ 98.217
Gemeente Hoorn	71.914	€ 366.042
Gemeente Koggenland	22.430	€ 114.169
Gemeente Medemblik	43.605	€ 221.949
Gemeente Stede Broec	21.504	€ 109.455
Gemeente Opmeer	11.298	€ 57.507
Totaal	208.394	€ 1.060.725

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Westfriesland

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Westfriesland te Bovenkarspel gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Westfriesland op 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur op 15 december 2016 voor kennisgeving aangenomen normenkader.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2016.
- Het overzicht van baten en lasten over 2016.
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het door het algemeen bestuur op 15 december 2016 vastgestelde Controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarstukken van gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Westfriesland (hierna: controleprotocol) en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Westfriesland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 24.000, waarbij de bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves bedraagt, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado en het door het algemeen bestuur op 15 december 2016 vastgestelde controleprotocol.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2016.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 24.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- Bijlage met tabel 'Bijdrage 2016 per deelnemer (realisatie)'.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is zoals bedoeld in artikel 213 lid 3 sub d Gemeentewet en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de voor de gemeenschappelijke regeling van toepassing zijnde vereisten in de Gemeentewet en aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen van de gemeenschappelijke regeling, zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur op 15 december 2016 voor kennisgeving aangenomen normenkader.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het door het algemeen bestuur op 15 december 2016 vastgestelde controleprotocol en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder meer uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.

- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Alkmaar, 8 maart 2017

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: A. Booi RA